

Massalski E. 1962. *Obrazy roślinności Krainy Gór Świętokrzyskich*. Wyd. Art.-Graf., ss. 120, Kraków.

Meusel H., Jäger E., Weinert E. 1965. *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. 1. Text*. VEB Gustav Fischer Verl., ss. 583, Jena.

Mowszowicz J. 1978. *Conspectus florae Poloniae Medianae (plantae vasculares)*. Przegląd flory Polski Środkowej (rośliny naczyniowe). Wyd. UŁ, ss. 395, Łódź.

Stanowiska kosaćca syberyjskiego *Iris sibirica* w Puszczy Piskiej na Mazurach

Mazury, a także Warmia należą do tych regionów kraju, z których nie mamy w okresie po ostatniej wojnie opublikowanych informacji dotyczących występowania kosaćca syberyjskiego *Iris sibirica*. Roślina ta, będąca przedstawicielem rodziny kosaćcowatych *Iridaceae*, należy do najpiękniejszych w naszej rodzimej florce. Ze względu na zmiany w środowisku naturalnym, a zwłaszcza zmniejszanie się, na skutek działalności gospodarczej człowieka, obszarów naturalnych podmokłych łąk, a często również świadome niszczenie stnowisk (np. przenoszenie roślin do ogrodów), kosaciec syberyjski stał się w wielu regionach Polski rośliną rzadką i zagrożoną.

Źródła niemieckie sprzed II wojny światowej (Abromeit 1898—1940, Steffen 1940) podają wprawdzie kilka stanowisk kosaćca syberyjskiego z terenu obecnych Warmii i Mazur, ale współczesne obserwacje, jak na razie, nie potwierdzają ich dalszego istnienia. W tej sytuacji duże znaczenie ma fakt odkrycia przeze mnie (w czerwcu 1991 r.), w ramach prac prowadzonych przez Dział Przyrody Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, dwóch nowych stanowisk kosaćca syberyjskiego na terenie Puszczy Piskiej.

Oba stanowiska znajdują się w części tego rozległego kompleksu, położonej na południe od linii kolejowej Szczytno—Ełk, na terenie nadleśnictwa Spychowo. Kosaciec syberyjski rośnie tam na podmokłych łąkach śródleśnych, które można zaliczyć do zespołów łąk ostrożeńiowych *Cirsietum rivularis* oraz *Cirsio-Polygonetum*. Mają one charakter naturalny lub półnaturalny i odznaczają się przy tym ciekawym składem gatunkowym. Obok kosaćca syberyjskiego występują także zasługujące na uwagę: nasięźrzal pospolity *Ophioglossum vulgatum*, pięciornik norweski *Potentilla norvegica* oraz storczyk krwisty *Orchis incarnata*. Większe ze stanowisk, położone bliżej Spychowa, zajmuje powierzchnię ok. 0,8 ha. Kosaciec tworzy tu kilkanaście kęp, liczących od kilku do kilkunastu roślin; są one usytuowane na obrzeżu bardziej podmokłego zagłębienia. Drugie stanowisko zajmuje znacznie mniejszą powierzchnię — około 250 m². Jest to zaledwie kilka

kęp, ale za to bardzo bogatych, bo skupiających liczne rośliny tego gatunku.

Obserwacje przeprowadzone na odkrytych stanowiskach kosańca syberyjskiego wykazały, że początek kwitnienia tych roślin przypada zwykle na pierwszą połowę czerwca; największe nasilenie w drugiej połowie miesiąca, a ostatnie kwitnące okazy można jeszcze zobaczyć niemal w początkach lipca. W porównaniu ze środkową Polską kosańce kwitną tutaj z kilkunastodniowym opóźnieniem.

Odkrycie na Mazurach stanowisk bardzo rzadkiego w północnej Polsce kosańca syberyjskiego wymaga podjęcia działań zmierzających do ich ochrony. Do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Olsztynie zostały skierowane wnioski o utworzenie na tych miejscach pomników przyrody.

Krzysztof Gębura

WAŻNIEJSZE PIŚMIENNICTWO

Abromeit J. 1898—1940. *Flora von Ost- und Westpreussen*. Berlin.

Steffen H. 1940. *Flora von Ostpreussen*. Königsberg.

Ginące stanowisko skrzypu olbrzymiego *Equisetum maximum* na skraju Parku Bażantarnia w Elblągu

Park Bażantarnia należy do najchętniej odwiedzanych miejsc w Elblągu. Zajmuje on obszar 369 ha, bardzo urozmaicony i malowniczy, z licznymi jarami oraz wąwozami. Na terenie parku przeważają zespoły leśne, a wśród nich: *Melico-Fagetum*, *Luzulo-Fagetum*, *Circaeo-Alnetum* i *Carci remotae-Fraxinetum*. Liczne, stare drzewa uznano za pomniki przyrody, np. wiele dębów szypułkowych *Quercus robur* oraz topole białe *Populus alba*. W zespołach leśnych Parku Bażantarnia wśród roślin zielnych najliczniejsze są: zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, zawilec żółty *A. ranunculoides*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, widłak jałowcowy *Lycopodium annotinum* oraz sporadycznie, wzdłuż Srebrnego Potoku, na różnych terasach rośnie skrzyp olbrzymi *Equisetum maximum*.

W południowej części Parku Bażantarnia znajduje się bardzo popularna trasa narciarska na stoku Góry Chrobrego (93 m n.p.m.). U podnóża tego wzniesienia, w pobliżu ul. Bolesława Chrobrego w Elblągu, znaczny obszar zajmuje podmokła łąka, będąca prywatną własnością. Na jej skraju od strony stoku narciarskiego istnieje duże